

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 26. oktobrī¹

Lieta C-82/16

K. A.

M. Z.

M. J.

N. N. N.

O. I. O.

R. I.

B. A.

pret

Belgische Staat

(*Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – LESD 20. pants – Trešās valsts valstspiederīgā pieteikums par uzturēšanās tiesību piešķiršanu dalībvalstī, kurā dzīvo Savienības pilsonis, kas nekad nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties – Valsts administratīvā prakse neizskatīt pieteikumus par uzturēšanās tiesību piešķiršanu ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, ja par attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo ir izdots spēkā esošs un galīgs ieeļošanas aizliegums saskaņā ar valsts tiesībām – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 24. pants – Direktīva 2008/115/EK

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu galvenokārt tiek lūgti Tiesas norādījumi par to, vai Savienības tiesības aizliedz valsts administratīvo praksi neizskatīt trešo valstu valstspiederīgo pieteikumus uzturēšanās atļaujas saņemšanai ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar Savienības pilsoni, ja šis pilsonis nekad nav izmantojis tiesības brīvi pārvietoties saskaņā ar Līgumiem. Attiecīgo administratīvo praksi piemēro valsts kompetentās iestādes, ja par trešās valsts valstspiederīgo ir izdots ieeļošanas aizliegums saskaņā ar valsts tiesību aktiem un tādēļ tam ir jāatstāj ne tikai Beļģijas (attiecīgās valsts), bet dalībvalstu teritorija kopumā. *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) it īpaši jautā, vai šāda prakse ir saderīga ar LESD 20. panta interpretāciju, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu² un Direktīvu 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi³. Ja tiek piemērots LESD 20. pants, tad iesniedzējtiesa jautā, kādi faktori būtu jāņem vērā, izvērtējot, vai pastāv atkarības attiecības starp attiecīgo Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² OV 2010, C 83, 389. lpp. (turpmāk tekstā – “Harta”).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva (OV 2008, L 348, 98. lpp.; turpmāk tekstā – “Atgriešanas direktīva”). Esmu lietojusi izteicienu “dalībvalsts teritorijā”, jo šis termins ir izmantots Atgriešanas direktīvā, lai definētu tās teritoriālo piemērošanas jomu. Šī direktīva neattiecas uz Īriju un Apvienoto Karalisti. Savukārt, tā attiecas uz Dāniju, kā arī uz Lihtenšteinu, Islandi, Norvēģiju un Šveici. Attiecīgi būtu jāsaprot atsaucē uz “dalībvalsts teritoriju” saistībā ar Atgriešanas direktīvu.

Savienības tiesību akti

Harta

2. Hartas 7. pantā paredzēts, ka ikvienai personai ir tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību⁴.

3. 24. panta nosaukums ir “Bērnu tiesības”. Tajā ir norādīts:

“1. Bērniem ir tiesības uz viņu labklājībai nepieciešamo aizsardzību un gādību. Viņi drīkst brīvi paust savu viedokli. Šis viedoklis atbilstīgi bērnu vecumam un briedumam jāņem vērā jautājumos, kas skar bērnu intereses.

2. Visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātas iestādes, pirmkārt jāņem vērā bērna intereses.

3. Katram bērnam ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņa interesēm.”

4. Saskaņā ar 51. panta 1. punktu Hartas noteikumi attiecas uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus⁵.

Līgums par Eiropas Savienības darbību

5. Ar LESD 20. panta 1. punktu ir izveidota Savienības pilsonība un noteikts, ka “ikviena persona, kam ir kādas dalībvalsts pilsonība”, ir Savienības pilsonis. Saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta a) apakšpunktu Savienības pilsoņiem “ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstu teritorijā”.

Direktīva 2004/38

6. Direktīvā 2004/38/EK⁶ ir paredzēti nosacījumi, kas reglamentē brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesību Savienības teritorijā un pastāvīgas uzturēšanās tiesību īstenošanu, kā arī minētajām tiesībām noteiktos ierobežojumus. Šo direktīvu piemēro visiem Savienības pilsoņiem, kas pārceļas uz dzīvi vai uzturas dalībvalstī (uzņēmējā dalībvalstī), kurai tie nav valstiski piederīgi, un viņu ģimenes locekļiem, kas tos pavada vai pārceļas kopā ar tiem⁷.

Atgriešanas direktīva

7. Atgriešanas direktīvas preambulas apsvērumos ir paskaidrots, ka tās mērķis ir ieviest noteikumus, ko piemēro visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri neatbilst vai vairs neatbilst iecelšanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem dalībvalstī⁸. Trešo valstu valstspiederīgo nelikumīgu uzturēšanos pārtrauc, izmantojot taisnīgu un pārskatāmu procedūru. Saskaņā ar ES tiesību aktu pamatprincipiem lēmumi atbilstīgi Atgriešanas direktīvai būtu jāpieņem, katru gadījumu izskatot

4 Hartas 7. pantam atbilstošās tiesības ir Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās *Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas* (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 8. pants.

5 Hartas 52. panta 7. punktā norādīts, ka Savienības un dalībvalstu tiesas pienācīgi ievēro skaidrojumus, kas izstrādāti, lai sniegtu norādes šīs Hartas interpretācijai (paskaidrojumi, kas attiecas uz Pamattiesību hartu) (OV 2007, C 303, 17. lpp.).

6 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).

7 Skat. 1. pantu – šīs personas ir saņēmēji Direktīvas 2004/38 izpratnē, kā noteikts 3. panta 1. punktā.

8 Preambulas 5. apsvērums.

atsevišķi un pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, norādot, ka būtu jāņem vērā ne tikai tie apsvērumi, kas saistīti ar attiecīgās personas nelegālu uzturēšanos⁹. Īstenojot Atgriešanas direktīvu, dalībvalstīm pirmkārt būtu jāņem vērā bērna intereses un ģimenes dzīves neaizskaramība¹⁰. Ir apstiprināts, ka šajā direktīvā ir ievērotas pamattiesības¹¹.

8. Atgriešanas direktīvas 1. pantā ir paredzēts, ka ar šo direktīvu nosaka kopējus standartus un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo “atgriešanu”, ievērojot tostarp pamattiesības kā galvenos Savienības tiesību principus.

9. Saskaņā ar 2. panta 1. punktu šī direktīva attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā.

10. Ar 3. panta 1. punktu “trešās valsts valstspiederīgais” definēts kā “jebkura persona, kas nav Eiropas Savienības pilsonis [LESD 20. panta 1. punkta] nozīmē un kas nav persona, kam ir tiesības uz pārvietošanās brīvību [Savienībā], kā noteikts Šengenas Robežu kodeksa 2. panta 5. punktā”¹². Ar 3. panta 2. punktu “nelikumīga uzturēšanās” definēta kā “tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa 5. pantā, vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī”¹³. “Atgriešanas lēmums” ir “administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kurā norādīts vai konstatēts, ka trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās ir nelikumīga, un noteikts vai konstatēts atgriešanās pienākums” (3. panta 4. punkts). Vārds “izraidīšana” ir atgriešanās pienākuma izpilde piespiedu kārtā, proti, fiziska izvešana no dalībvalsts (3. panta 5. punkts). “Ieceļošanas aizliegums” ir “administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kas uz noteiktu laiku posmu aizliedz ieceļot un uzturēties dalībvalsts teritorijā un kas pievienots atgriešanas lēmumam” (3. panta 6. punkts). Nepilngadīgie un nepavadīti bērni ir iekļauti “mazāk aizsargātu personu” definīcijā 3. panta 9. punktā.

11. Saskaņā ar 5. pantu, īstenojot šo direktīvu, dalībvalstīm ir pienākums pilnībā ņemt vērā tostarp bērna intereses un ģimenes dzīvi.

12. Saskaņā ar 6. panta 1. punktu dalībvalstīm ir jāpieņem atgriešanas lēmums par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā¹⁴.

⁹ Preambulas 6. apsvērums.

¹⁰ Preambulas 22. apsvērums.

¹¹ Preambulas 24. apsvērums.

¹² Trešo valstu valstspiederīgie, kas ir tāda Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, kurš ir izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties (skat. arī iepriekš 6. punktu), vai tie trešo valstu valstspiederīgie (un to ģimenes locekļi), kuriem ir tiesības uz brīvu pārvietošanos, kas ir līdzvērtīgas Savienības pilsoņu tiesībām saskaņā ar nolīgumiem starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm un attiecīgajām trešajām valstīm, ir izslēgti no Atgriešanas direktīvas tvēruma saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. marta Regulas (EK) Nr. 562/2006, ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2006, L 105, 1. lpp.), 2. panta 5. punktu. Minēto regulu no 2016. gada 11. aprīļa atcēla un aizstāja ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 9. marta Regulu (ES) 2016/399 par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (OV 2016, L 77, 1. lpp.). Minētās regulas 2. panta 5. punkta saturs paliek tāds pats kā tās priekštecē.

¹³ Ieceļošanas nosacījumi trešo valstu valstspiederīgajiem attiecībā uz plānotu uzturēšanos Savienības teritorijā uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā, ir izklāstīti Šengenas Robežu kodeksa 5. pantā (tagad Regulas 2016/399 6. pants). Būtībā šie nosacījumi ir tādi, ka attiecīgajai personai ir derīgs ceļošanas dokuments un vīza, ka viņš var pamatot iecerētās uzturēšanās mērķi un apstākļus, ka viņš nav persona, par ko ir izdots brīdinājums Šengenas Informācijas sistēmā, un ka viņu neuzskata par apdraudējumu kādas dalībvalsts politikai, iekšējai drošībai, sabiedrības veselībai vai starptautiskajām attiecībām.

¹⁴ Uz šo prasību attiecas turpmāk minētie izņēmumi. Dalībvalstīs var atturēties izdot atgriešanas lēmumu, ja trešās valsts valstspiederīgajam: ir derīga citas dalībvalsts izsniegta uzturēšanās atļauja (6. panta 2. punkts), to uzņem atpakaļ cita dalībvalsts, ievērojot divpusējus nolīgumus vai vienošanās, kas ir spēkā dienā, kad stājas spēkā Atgriešanas direktīva (6. panta 3. punkts), ir piešķirta uzturēšanās atļauja humānu apsvērumu dēļ (6. panta 4. punkts) vai ir uzsākta procedūra viņa uzturēšanās atļaujas vai citas atļaujas atjaunošanai, kas dod tiesības uzturēties (6. panta 5. punkts).

13. Ar 7. panta 1. punktu ir paredzēts vispārējs noteikums, ka atgriešanas lēmumos brīvprātīgai izceļošanai nosaka pienācīgu laika posmu. Minēto laika posmu var pagarināt, ņemot vērā konkrētā gadījuma īpašos apstākļus, piemēram, ģimenes un sociālās saites, kā paredzēts 7. panta 2. punktā. Saskaņā ar 7. panta 4. punktu, ja tostarp attiecīgā persona apdraud sabiedrības kārtību, dalībvalstis var nenoteikt laika posmu brīvprātīgai izceļošanai. Ar 8. pantu regulēta atgriešanas lēmumu izpildīšana, izraidojot attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo. Saskaņā ar 10. pantu nepavadītu nepilngadīgo atgriešanai un izraidošanai jāveic īpaši pasākumi, pienācīgi ņemot vērā bērna intereses.

14. 11. panta nosaukums ir “Ieceļošanas aizliegums”. Tajā ir norādīts:

“1. Atgriešanas lēmumiem pievieno ieceļošanas aizliegumu:

- a) ja nav noteikts brīvprātīgas izceļošanas laika posms vai
- b) ja nav ievērota atgriešanās pienākuma izpilde.

Citos gadījumos atgriešanas lēmumu var papildināt ar ieceļošanas aizliegumu.

2. Ieceļošanas aizlieguma ilgumu nosaka, pienācīgi ņemot vērā katra konkrēta gadījuma visus attiecīgos apstākļus, un tas principā nepārsniedz piecus gadus. Tomēr tas var pārsniegt piecus gadus, ja trešās valsts valstspiederīgais rada nopietnus draudus sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai valsts drošībai.

3. Dalībvalstis apsver ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu, ja trešās valsts valstspiederīgais, kam piemēro ieceļošanas aizliegumu, kurš izdots saskaņā ar 1. punkta otro daļu, var pierādīt, ka viņš/viņa ir atstājis/-usi dalībvalsts teritoriju, pilnībā ievērojot atgriešanas lēmumu.

[..]

Atsevišķos gadījumos dalībvalstis var atturēties izdot, atsaukt vai pārtraukt ieceļošanas aizliegumu humānu apsvērumu dēļ.

Atsevišķos gadījumos vai konkrētām kategorijām dalībvalstis var atsaukt vai apturēt ieceļošanas aizliegumu citu iemeslu dēļ.

[..]”

15. III nodaļā iekļautas noteiktas procesuālās garantijas. It īpaši 13. panta 1. punktā ir paredzēts, ka attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam nodrošina efektīvus līdzekļus, lai pārsūdzētu vai lūgtu pārskatīt ar atgriešanu saistītos lēmumus kompetentā tiesā vai administratīvā iestādē. Saskaņā ar 14. pantu (“Garantijas pirms atgriešanas”) dalībvalstīm ir jānodrošina, ka, gaidot atgriešanu, tiek uzturēta tostarp ģimenes vienotība.

Valsts tiesības

Noteikumi par ģimenes atkalapvienošanu

16. Saskaņā ar *wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen* (1980. gada 15. decembra Likums par ārvalstnieku ieceļošanu, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un atgriešanu (turpmāk tekstā – “*Vreemdelingenwet*”)) 40. *bis* panta 2. punktu par Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem ir uzskatāmi: pirmkārt, partneris, ar kuru Savienības pilsoni vieno saskaņā ar likumu reģistrētas partnerattiecības un kurš viņu pavada vai viņam

pievienojas; otrkārt, “viņa lejupējie radnieki un šādi viņa laulātā vai [...] partnera radnieki, kuri ir jaunāki par divdesmit vienu gadu vai ir viņa apgādībā [...]”; treškārt, 40. panta 4. punkta 1. apakšpunkta 2. punktā minētā nepilngadīgā Savienības pilsoņa tēvs/māte, ja šis pilsonis ir tēva/mātes apgādībā un viņam/viņai ir faktiskas aizgādības tiesības.

17. *Vreemdelingenwet* 43. pantā ir norādīts: “Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem ieceļošanu un uzturēšanos drīkst liegt tikai, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības [vai] valsts drošības [...] apsvērumiem, ievērojot šādus ierobežojumus”. Šādiem pasākumiem ir jābūt proporcionāliem un jāpamatojas tikai uz attiecīgā indivīda personisko rīcību. Iepriekšējas kriminālas sodāmības pašas par sevi nevar pamatot šādus pasākumus. Attiecīgā indivīda personiskajai rīcībai jārada faktiski, pašreizēji un nopietni draudi, kas skar kādu no sabiedrības pamatinteresēm.

Noteikumi par izraidīšanu un ieceļošanas aizliegumiem

18. *Vreemdelingenwet* 74/11. pantā ir paredzēts:

“§ 1. Ieceļošanas aizlieguma ilgumu nosaka, ņemot vērā attiecīgos apstākļus konkrētajā gadījumā. Atgriešanas lēmumiem pievieno ieceļošanas aizliegumu uz maksimāli trim gadiem šādos gadījumos:

- 1° ja nav piešķirts termiņš brīvprātīgai izceļošanai vai
- 2° ja nav izpildīts agrāks atgriešanas lēmums. Otrajā daļā paredzēto maksimālo triju gadu termiņu palielina līdz pieciem gadiem, ja:
 - 1° attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais ir veicis krāpniecisku darbību vai izmantojis citus nelikumīgus līdzekļus, lai iegūtu uzturēšanās atļauju vai saglabātu uzturēšanās tiesības;
 - 2° attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais ir noslēdzis laulību vai reģistrējis partnerattiecības, vai veicis adopciju ar vienīgo mērķi panākt uzturēšanās atļauju vai saglabāt uzturēšanās tiesības [Beļģijā].

Atgriešanas lēmumiem var pievienot ieceļošanas aizliegumu uz vairāk nekā pieciem gadiem, ja trešās valsts valstspiederīgais rada nopietnus draudus sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai.

§ 2. [...]

Atsevišķos gadījumos ministrs vai tā pilnvarota persona var atturēties noteikt ieceļošanas aizliegumu humānu apsvērumu dēļ.

§ 3. Ieceļošanas aizliegums stājas spēkā tā paziņošanas dienā.

Ieceļošanas aizliegums nedrīkst ierobežot tiesības uz starptautisku aizsardzību, kā noteikts 9.ter, 48/3. un 48/4. pantā.”

19. *Vreemdelingenwet* 74/12. pantā ir norādīts:

“§ 1. Ministrs vai tā pilnvarota persona var atsaukt vai apturēt ieceļošanas aizliegumu humānu apsvērumu dēļ.

[...]

Neskarot starptautiskā līgumā, likumā vai karaļa lēmumā paredzētos izņēmumus, trešās valsts valstspiederīgais iesniedz pamatotu pieteikumu savas dzīvesvietas vai uzturēšanās vietas ārvalstīs kompetentajā Beļģijas diplomātiskajā vai konsulārajā pārstāvniecībā.

§ 2. Trešās valsts valstspiederīgais ministram vai tā pilnvarotai personai var iesniegt pieteikumu atsaukt vai atcelt ieceļošanas aizliegumu ar pamatojumu, ka ir izpildīts agrāk noteiktais atgriešanās pienākums; šim nolūkam viņš iesniedz rakstveida pierādījumu, ka viņš ir atstājis Beļģijas teritoriju, pilnībā ievērojot atgriešanās lēmumu.

[..]

§ 4. Laikā, kad tiek izskatīts atsaukšanas vai apturēšanas pieteikums, attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam nav tiesību ierasties vai uzturēties [Beļģijā].

[..]”

20. Saskaņā ar *Vreemdelingenwet* 74/13. pantu ministram vai tā pilnvarotajai personai, pieņemot atgriešanas lēmumu, jāņem vērā attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā bērna intereses, ģimenes saites un veselības stāvoklis.

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

21. Katrs no septiņiem prasītājiem ir trešās valsts valstspiederīgais, kuram ir izdots rīkojums atstāt Beļģijas teritoriju. Visos gadījumos ar šo rīkojumu atstāt valsts teritoriju ir saistīts ieceļošanas aizliegums saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ar kuriem transponēta Atgriešanas direktīva.

22. Pēc rīkojumiem atstāt teritoriju un ar tiem saistītajiem ieceļošanas aizliegumiem katra no attiecīgajām personām iesniedza uzturēšanās atļaujas pieteikumu ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar Beļģijas valstspiederīgo, kurš dzīvo Beļģijā, nekad nav pārvietojies uz citu dalībvalsti vai neuzturas citā dalībvalstī¹⁵. Šie pieteikumi tika iesniegti, pamatojoties uz šādām ģimenes attiecībām: 1) Savienības pilsoņa nepilngadīga bērna vecāki (*R. I.*, *M. J.*, *N. N. N.* un *O. I. O.*); 2) Savienības pilsoņa pieaudzis bērns (*K. A.* un *M. Z.*) un 3) Savienības pilsoņa kopdzīves partneris (*B. A.*)¹⁶.

23. *R. I.* ir Albānijas valstspiederīgais. Viņa bērns dzimis 2010. gada 23. jūnijā un ir Beļģijas valstspiederīgais. Viņš noslēdza laulību ar bērna māti (arī Beļģijas valstspiederīgo) Albānijā 2013. gada 31. jūlijā. Par viņu 2012. gada 17. decembrī tika izdots rīkojums atstāt Beļģijas teritoriju un ieceļošanas aizliegums¹⁷.

24. *M. J.* ir Ugandas valstspiederīgā. Viņas bērns dzimis 2013. gada 26. oktobrī un ir Beļģijas valstspiederīgais (tāpat kā šī bērna tēvs). Par *M. J.* 2013. gada 11. janvārī tika izdots rīkojums atstāt Beļģijas teritoriju un ieceļošanas aizliegums¹⁸.

15 Par šo secinājumu tekstu vēlos izteikt trīs lingvistiskus apsvērumus. Pirmkārt, atsaukšos vienkārši uz “ģimenes atkalapvienošanu”, lai aptvertu pieteikumus, ko iesnieguši septiņi trešo valstu valstspiederīgie pamatlietā. Otrkārt, iesniedzējtiesa izmanto izteicienu “statiskais Savienības pilsonis”, lai attiecīgos gadījumos aprakstītu Beļģijas valstspiederīgā ģimenes locekļu situāciju. Treškārt, atsevišķos gadījumos pamatlietā kompetentās iestādes nedeva attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam laiku brīvprātīgai izceļošanai. Šādi lēmumi tostarp tika pamatoti ar to, ka attiecīgā persona rada draudus sabiedriskajai kārtībai (Atgriešanas direktīvas 7. panta 4. punkts). Iepriekš esmu norādījusi, ka jēdzienu “sabiedrības kārtība” var precīzāk aprakstīt kā “sabiedriskā kārtība”. Minētās direktīvas tekstā franču valodā un citu valodu versijās tiek izmantots termins “*ordre public*”. Skat. manus secinājumus lietā *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:398, 69. punkts un 59. zemsvītras piezīme.

16 Saskaņā ar iesniedzējtiesas skaidrojumu tās lēmumā par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu visi septiņi prasītāji tiek uzskatīti par Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem valsts tiesību izpratnē. Skat. iepriekš 16. punktu.

17 Rīkojums atstāt valsts teritoriju un ieceļošanas aizliegums uz pieciem gadiem tika noteikts, pamatojoties uz to, ka *R. I.* bija krāpnieciskā veidā uzdevis neīstu vecumu un bija paziņojis, ka ir nepavadīts nepilngadīgais, lai gan viņš patiesībā bija pieaugušais laikā, kad iesniedza agrāku pieteikumu, lūdzot uzņemšanu Beļģijā.

18 Rīkojumā atstāt valsts teritoriju nebija noteikts termiņš brīvprātīgai izceļošanai. Tika noteikts ar to saistīts ieceļošanas aizliegums uz trim gadiem. Šo lēmumu pamatojums bija tāds, ka *M. J.* nebija izpildījusi agrāku rīkojumu atstāt Beļģijas teritoriju, ka pret viņu bija sagatavots protokols par uzbrukumu un piekaušanu un pastāvēja risks, ka viņa varētu aizbēgt. Tādējādi *M. J.* tika raksturota kā drauds sabiedriskajai kārtībai.

25. *N. N. N.* ir Kenijas valstspiederīgā. Viņas bērns ir Beļģijas valstspiederīgais un dzimis 2011. gada 25. jūnijā. Par *N. N. N.* 2014. gada 24. aprīlī tika izdots rīkojums atstāt Beļģijas teritoriju un ieceļošanas aizliegums¹⁹.

26. *O. I. O.* ir Nigērijas valstspiederīgais. Viņa bērns dzimis 2009. gada 15. janvārī. Bērna māte ir Beļģijas valstspiederīgā, tāpat kā *O. I. O.* meita. Šķirta ir *O. I. O.* laulība ar bērna māti, kurai ir atsevišķas aizgādības tiesības pār bērnu. Māte un bērns nav finansiāli atkarīgi no *O. I. O.*, un viņa saskarsme ar meitu pašlaik ir apturēta saskaņā ar tiesas rīkojumu. Par *O. I. O.* 2013. gada 28. maijā tika izdots ieceļošanas aizliegums un rīkojums atstāt Beļģijas teritoriju²⁰.

27. *K. A.* ir Armēnijas valstspiederīgā, kuras tēvs ir Beļģijas valstspiederīgais. Viņas gadījumā rīkojums atstāt valsts teritoriju un ieceļošanas aizliegums tika izdots 2013. gada 27. februārī. Divi viņas dēli, kuri atsauca uz tādām pašām radniecības attiecībām, iesniedza atbilstošus pieteikumus par uzturēšanās tiesību piešķiršanu²¹.

28. *M. Z.* ir Krievijas valstspiederīgais. Viņa tēvs, kurš ir Beļģijas valstspiederīgais, kompetentajām iestādēm iesniedza pierādījumus, ka viņa dēls ir finansiāli atkarīgs no tēva. Par *M. Z.* 2014. gada 2. jūlijā tika izdots rīkojums atstāt valsts teritoriju un ieceļošanas aizliegums²².

29. *B. A.* ir Gvinejas valstspiederīgais. Viņa kopdzīves partnere ir Beļģijas valstspiederīgā. Ir pierādījumi par to, ka viņu attiecības ir patiesas. Par *B. A.* 2014. gada 13. jūnijā tika izdots rīkojums atstāt valsts teritoriju un ieceļošanas aizliegums²³.

30. Pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanu tika iesniegti *Dienst Vreemdelingenzaken* (Ārvalstnieku dienests, turpmāk tekstā – “*DVZ*”) kā par patvērumu un migrāciju atbildīgā *staatssecretaris* (valsts sekretārs) pilnvarotajai personai²⁴. *DVZ* uzskatīja, ka nevar izskatīt minētos pieteikumus, jo par katru no attiecīgajiem pieteikumu iesniedzējiem ir izdots ieceļošanas aizliegums un tāpēc tiem bija pienākums atstāt Beļģijas teritoriju²⁵. Tādējādi *DVZ* pieņēma lēmumus, ar ko noraidīja katru no pieteikumiem par ģimenes atkalapvienošanu (turpmāk tekstā – “apstrīdētie lēmumi”).

31. Prasītāji apstrīdētos lēmumus pārsūdzēja iesniedzējtiesā. Viņi uzskata, ka *DVZ* nepamatoti atteicās pēc būtības izskatīt pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanu, balstoties uz to, ka uz tiem attiecas spēkā esoši ieceļošanas aizliegumi. Viņi apgalvo, ka šādi ieceļošanas aizliegumi ir prettiesisks pieņemamības nosacījums un pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanu būtu uzskatāmi par netiešu lūgumu atsaukt vai apturēt ieceļošanas aizliegumu²⁶. Viņi apgalvo, ka saskaņā ar Atgriešanas direktīvu, izskatot pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanu, *DVZ* būtu jāņem vērā ģimenes saites un bērna

19 Rīkojums atstāt valsts teritoriju un ieceļošanas aizliegums uz trim gadiem tika noteikts, pamatojoties uz to, ka *N. N. N.* nebija izpildījusi agrāku rīkojumu atstāt Beļģijas teritoriju.

20 Rīkojumā atstāt valsts teritoriju nebija noteikts termiņš brīvprātīgai izceļošanai. Tika noteikts ar to saistīts ieceļošanas aizliegums uz astoņiem gadiem. Šo lēmumu pamatojums bija tāds, ka *O. I. O.* nebija izpildījusi agrākus rīkojumus atstāt valsts teritoriju. Tika uzskatīts, ka viņš rada nopietnus draudus sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai, ņemot vērā faktu, ka viņš bija notiesāts par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem, par ko liecina viņa notiesāšana par vardarbību ģimenē, par kuru tika piespriesti brīvības atņemšanas sodi.

21 Rīkojumā atstāt valsts teritoriju nebija noteikts termiņš brīvprātīgai izceļošanai. Tika noteikts ar to saistīts ieceļošanas aizliegums uz trim gadiem. Šo lēmumu pamatojums bija tāds, ka *K. A.* nebija izpildījusi agrāku rīkojumu atstāt valsts teritoriju un bija uzskatāms, ka viņa apdraud sabiedrisko kārtību, jo viņa bija aizturēta par zādzību veikalā. Rīkojumā atstāt Beļģiju un ar to saistītajā ieceļošanas aizliegumā bija minēti arī viņas dēli.

22 Rīkojumā atstāt valsts teritoriju nebija noteikts termiņš brīvprātīgai izceļošanai. Tika noteikts ar to saistīts ieceļošanas aizliegums uz trim gadiem. Šo lēmumu pamatojums bija tāds, ka *M. Z.* nebija izpildījis agrāku rīkojumu atstāt valsts teritoriju un bija uzskatāms, ka viņš apdraud sabiedrisko kārtību, jo par viņu bija sagatavots oficiāls protokols saistībā ar zādzību un ielaušanos garāžā.

23 *B. A.* un viņa kopdzīves partnere ir noformējuši savas attiecības, noslēdzot partnerības līgumu pie notāra. Rīkojums atstāt valsts teritoriju un ieceļošanas aizliegums uz trim gadiem tika noteikts, pamatojoties uz to, ka *B. A.* nebija izpildījis agrāku rīkojumu atstāt valsts teritoriju.

24 Katrā no septiņiem gadījumiem pieteikumi uzturēšanās atļaujas piešķiršanai ģimenes atkalapvienošanās nolūkā tika iesniegti pēc izbraukšanas rīkojuma datuma.

25 Skat. iepriekš 18.–20. punktu.

26 Atgriešanas direktīvas 11. panta 3. punktā ir izmantots izteiciens “ieceļošanas aizlieguma atsaukšana vai pārtraukšana”. Saprota, ka iesniedzējtiesas uzdotajos jautājumos izmantotais jēdziens “opheffing of opschorting” attiecas uz lēmumu atsaukt vai pārtraukt (“intrekking of schorsing”) ieceļošanas aizliegumu, kā tas ir noteikts minētajā direktīvas normā.

intereses. Viņi arī norāda, ka minētajā direktīvā nav formulēts, ka, lai pieteikums par ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu būtu spēkā, tas ir jāiesniedz no ārvalsts. Prasītāji uzskata, ka Beļģijas pilsoņu ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos drīkst atteikt tikai, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības apsvērumiem, un tikai likumā noteiktajās robežās. Viņi apgalvo, ka pretēji LESD 20. pantam, it īpaši atbilstoši Tiesas interpretācijai spriedumā *Ruiz Zambrano*²⁷, viņu izraidīšana no Beļģijas teritorijas un no Eiropas Savienības teritorijas nozīmētu, ka viņu apgādībā esošie Beļģijas ģimenes locekļi nevarētu pilnībā izmantot savas Savienības pilsoņu tiesības. Visbeidzot, prasītāji apgalvo, ka, pieņemot apstrīdētos lēmumus, DVZ neizsvēra intereses katrā konkrētā gadījumā saskaņā ar ECPAK 8. pantu un Hartas 7. pantu.

32. DVZ apstrīd prasītāju argumentus. Tā uzskata, ka galīgs ieceļošanas aizliegums attiecīgajai personai ir šķērslis ieceļot vai uzturēties Beļģijā, attiecīgajai personai ir jāatstāj Beļģijas teritorija un saskaņā ar *Vreemdelingenwet* 74/12. panta 1. punktu ārvalstīs ir jāiesniedz pieteikums par ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu, un tikai pēc tam tā var iesniegt uzturēšanās tiesību piešķiršanas pieteikumu saistībā ar ģimenes atkalapvienošanos.

33. Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar *Vreemdelingenwet* 74/11. panta 3. punktu ieceļošanas aizliegums stājas spēkā tā paziņošanas dienā. Katrā no septiņiem izskatāmajiem gadījumiem prasītājiem piemērots spēkā esošs un galīgs ieceļošanas aizliegums, kuru nevar apstrīdēt, kamēr tie paliek Beļģijas teritorijā. Tiem vispirms jāatstāj valsts teritorija, lai iesniegtu šādu pieteikumu Beļģijas konsulārajā vai diplomātiskajā pārstāvniecībā savā izcelsmes vai uzturēšanās valstī saskaņā ar *Vreemdelingenwet* 74/12. pantu²⁸.

34. Lēmums par jebkādu šādu izcelsmes valstī iesniegtu pieteikumu par ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu ir jāpieņem četru mēnešu laikā. Ja šajā termiņā lēmums netiek pieņemts, to uzskata par atteikuma lēmumu. Ja trešās valsts valstspiederīgais, kuram ir noteikts ieceļošanas aizliegums, savā izcelsmes valstī iesniedz vīzas pieteikumu saistībā ar ģimenes atkalapvienošanos ar Beļģijas valstspiederīgo, tad vispirms ir jāpieņem lēmums par ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu. Pēc tam tiks pieņemts lēmums par vīzas pieteikumu. *Vreemdelingenwet* 42. panta 1. punktā šim nolūkam ir paredzēts sešu mēnešu termiņš. Tikai pēc tam, kad ir atsaukts vai pārtraukts ieceļošanas aizliegums un ir izsniegta vīza saistībā ar ģimenes atkalapvienošanos vai ir piešķirtas uzturēšanās tiesības, var pieņemt, ka attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo un attiecīgā Beļģijas valstspiederīgā atšķirtība ir "īslaicīga" vai attiecīgi laikposms, kurā Beļģijas pilsoņi kā Savienības pilsoņi faktiski ir spiesti atstāt visu Savienības teritoriju, ir ierobežots.

35. No apstrīdētajiem lēmumiem neizriet, ka ir ņemta vērā attiecīgo ģimenes locekļu, kuri ir Beļģijas pilsoņi, Savienības pilsonība. Nav arī skaidrs, vai DVZ pārbaudīja to, vai ieceļošanas aizliegumi tika noteikti tostarp sabiedrības kārtības vai valsts drošības iemeslu dēļ un vai tika ņemtas vērā bērnu intereses un/vai ģimenes dzīve Hartas 7. un 24. panta nozīmē.

36. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa uzskata, ka galvenais pieteikumos par ģimenes atkalapvienošanos izvirzītais jautājums attiecīgajos gadījumos skar attiecības starp saskaņā ar Atgriešanas direktīvu noteiktajiem ieceļošanas aizliegumiem un pamattiesību, it īpaši tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību un bērna interešu ievērošanu, aizsardzību, kā arī saskaņā ar LESD 20. pantu. Tāpēc Tiesai ir lūgts sniegt prejudiciālo nolēmumu par šādiem jautājumiem:

"1) Vai Savienības tiesības – it īpaši LESD 20. pants, kā arī [Atgriešanas direktīvas] 5. un 11. pants saistībā ar Hartas 7. un 24. pantu – ir jāinterpretē tādējādi, ka noteiktos apstākļos tās aizliedz valsts praksi noraidīt uzturēšanās tiesību piešķiršanas pieteikumu, ko iesniedzis ģimenes loceklis, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, saistībā ar ģimenes atkalapvienošanos ar Savienības pilsoni

27 Spriedums, 2011. gada 8. marts, C-34/09, EU:C:2011:124.

28 Iesniedzējtiesa norāda, ka šim vispārējam principam ir divi izņēmumi. Pirmais ir saistīts ar medicīniskiem iemesliem, otrs attiecas uz starptautiskās aizsardzības pieteikumiem.

dalībvalstī, kurā dzīvo attiecīgais Savienības pilsonis, kuram ir šis dalībvalsts pilsonība un kurš nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties un apmešanās brīvību (turpmāk tekstā – “statiskais Savienības pilsonis”), tikai tāpēc – iespējams, pievienojot atgriešanas lēmumu –, ka attiecīgajam ģimenes loceklim, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, ir noteikts Eiropā piemērojams ieceļošanas aizliegums?

- a) Vai šādu apstākļu vērtējumā ir nozīme tam, ka starp ģimenes locekli, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, un statisko Savienības pilsoni pastāv savstarpējas atkarības attiecības, kas ir plašākas par vienkāršām ģimenes saitēm? Ja atbilde ir apstiprinoša, kādiem faktoriem ir nozīme, nosakot, vai pastāv savstarpējas atkarības attiecības? Vai šajā saistībā var lietderīgi norādīt uz judikatūru par ģimenes dzīves esību saskaņā ar ECPAK 8. pantu un Hartas 7. pantu?
 - b) Īpaši attiecībā uz nepilngadīgiem bērniem – vai LESD 20. pantā tiek prasīts vairāk nekā bioloģiska saikne starp vecāku, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, un bērnu, kurš ir Savienības pilsonis? Vai no šāda viedokļa ir nozīme tam, ka tiek pierādīta kopdzīve, vai pietiek ar tādām emocionālām un finansiālām saitēm kā uzturēšanās vai apmeklēšanas noteikumi un uzturlīdzekļu maksājumi? Vai šajā saistībā var lietderīgi norādīt uz Tiesas spriedumiem [*Ogieriakhi*²⁹; *Singh* u.c.³⁰ un *O.* u.c.³¹ Šajā saistībā skat. arī Tiesā izskatāmo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā *Chavez-Vilchez* u.c.³²]
 - c) Vai šādu apstākļu vērtējumā ir nozīme faktam, ka ģimenes dzīve ir radusies laikā, kad trešās valsts valstspiederīgajam jau bija noteikts ieceļošanas aizliegums un tādējādi viņš zināja, ka viņš dalībvalstī uzturas nelikumīgi? Vai var lietderīgi atsaukties uz šo faktu, lai novērstu procedūru par uzturēšanās tiesību piešķiršanu saistībā ar ģimenes atkalapvienošanas iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu?
 - d) Vai šādu apstākļu vērtējumā ir nozīme faktam, ka lēmums par ieceļošanas aizlieguma noteikšanu nav pārsūdzēts [Atgriešanas direktīvas] 13. panta 1. punkta izpratnē, vai faktam, ka sūdzība, ar ko tika apstrīdēts šis lēmums par ieceļošanas aizlieguma noteikšanu, ir noraidīta?
 - e) Vai nozīmīgs aspekts ir fakts, ka ieceļošanas aizliegums ir noteikts, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības apsvērumiem vai nelikumīgu uzturēšanos? Ja atbilde ir apstiprinoša, vai ir arī jāpārbauda, vai attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais rada faktiskus, pašreizējus un pietiekami nopietnus draudus kādai no sabiedrības pamatinteresēm? Vai no šāda viedokļa [Direktīvas 2004/38] 27. un 28. pantu, kuri ir transponēti ar *Vreemdelingenwet* 43. un 45. pantu, un atbilstīgo Tiesas judikatūru par sabiedrisko kārtību var attiecīgi piemērot statisko Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem? (Skat. Tiesā izskatāmo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā *Rendón Marín* un *CS*)³³.
- 2) Vai Savienības tiesības – it īpaši [Atgriešanas direktīvas] 5. pants un Hartas 7. un 24. pants – ir jāinterpretē tādējādi, ka tās aizliedz j valsts praksi atsaukties uz piemērojamu ieceļošanas aizliegumu, lai noraidītu dalībvalsts teritorijā vēlāk iesniegtu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanas ar statisku Savienības pilsoni, neņemot vērā ģimenes dzīvi un attiecīgo bērnu intereses, par ko tiek norādīts šajā vēlāk iesniegtajā pieteikumā par ģimenes atkalapvienošanas?

29 Spriedums, 2014. gada 10. jūlijs, C-244/13, EU:C:2014:2068, 38. un 39. punkts.

30 Spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, C-218/14, EU:C:2015:476, 54. punkts.

31 Spriedums, 2012. gada 6. decembris, C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 56. punkts.

32 Spriedums, 2017. gada 10. maijs, C-133/15, EU:C:2017:354. Pēdējā minētā lieta tika izskatīta laikā, kad iesniedzējtiesa lūdza sniegt prejudiciālu nolēmumu.

33 Spriedumi, 2016. gada 13. septembris, C-165/14, EU:C:2016:675, un C-304/14, EU:C:2016:674. Šīs lietas tika izskatītas laikā, kad iesniedzējtiesa lūdza sniegt prejudiciālu nolēmumu.

- 3) Vai Savienības tiesības – it īpaši [Atgriešanas direktīvas] 5. pants un Hartas 7. un 24. pants – ir jāinterpretē tādējādi, ka tās aizliedz valsts praksi pieņemt atgriešanas lēmumu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kuram jau ir noteikts piemērojams ieceļošanas aizliegums, neņemot vērā ģimenes dzīvi un attiecīgo bērnu intereses, par ko tiek norādīts vēlāk iesniegtā pieteikumā par ģimenes atkalapvienošanos ar statisku Savienības pilsoni – proti, jau pēc ieceļošanas aizlieguma noteikšanas?
- 4) Vai [Atgriešanas direktīvas] 11. panta 3. punkts ir jāsaprot tādējādi, ka trešās valsts valstspiederīgajam pieteikums atsaukt vai apturēt piemērojamu un galīgu ieceļošanas aizliegumu principā vienmēr ir jāiesniedz ārpus Eiropas Savienības, vai pastāv apstākļi, kādos šo pieteikumu var iesniegt arī Eiropas Savienībā?
- a) Vai [Atgriešanas direktīvas] 11. panta 3. punkta trešā un ceturtā daļa ir jāsaprot tādējādi, ka katrā atsevišķā gadījumā vai visās gadījumu kategorijās vienkārši ir jābūt izpildītam [minētās direktīvas] 11. panta 3. punkta pirmajā daļā minētajam nosacījumam, saskaņā ar kuru ieceļošanas aizliegumu var atsaukt vai apturēt tikai tad, ja trešās valsts valstspiederīgais pierāda, ka viņš ir atstājis dalībvalsts teritoriju, pilnībā ievērojot atgriešanas lēmumu?
- b) Vai [Atgriešanas direktīvas] 5. un 11. pants nepieļauj interpretāciju, saskaņā ar kuru uzturēšanās tiesību piešķiršanas pieteikums saistībā ar ģimenes atkalapvienošanos ar statisku Savienības pilsoni, kurš nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties un apmešanās brīvību, tiek uzskatīts par netiešu (terminētu) pieteikumu atsaukt vai apturēt piemērojamu un galīgu ieceļošanas aizliegumu, turklāt – ja izrādās, ka nav izpildīti uzturēšanās nosacījumi, – tiek atjaunots piemērojamais un galīgais ieceļošanas aizliegums?
- c) Vai nozīmīgs aspekts ir fakts, ka pienākums iesniegt atsaukšanas vai apturēšanas pieteikumu izcelsmes valstī izraisa, iespējams, tikai islaicīgu trešās valsts valstspiederīgā un statiskā Savienības pilsoņa atšķirtību? Vai pastāv apstākļi, kādos Hartas 7. un 24. pants tomēr nepieļauj islaicīgu atšķirtību?
- d) Vai nozīmīgs aspekts ir fakts, ka pienākums iesniegt atsaukšanas vai apturēšanas pieteikumu izcelsmes valstī izraisa tikai to, ka Savienības pilsonim attiecīgā gadījumā uz ierobežotu laiku ir jāatstāj visa Eiropas Savienības teritorija? Vai pastāv apstākļi, kādos LESD 20. pants tomēr nepieļauj to, ka statiskam Savienības pilsonim uz ierobežotu laiku ir jāatstāj visa Eiropas Savienības teritorija?”

37. Rakstveida apsvērumi iesniegti K. A. un M. Z., Beļģijas un Grieķijas valdību, kā arī Eiropas Komisijas vārdā. Tiesas sēdē, kas notika 2017. gada 28. februārī, visas šīs personas sniedza mutvārdu apsvērumus kopā ar M. J. un N. N. N.

Vērtējums

Ievada apsvērumi

38. Septiņiem izskatāmajiem gadījumiem ir šādas kopējas iezīmes. Katrs no tiem attiecas uz: i) Savienības pilsoni, kurš nekad nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties (*prima facie* pilnībā iekšēja situācija), ii) trešās valsts pilsoni, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem atzīts par Savienības pilsoņa ģimenes locekli, kurš iesniedz uzturēšanās pieteikumu ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, un iii) situāciju, kad minēto pieteikumu neizskata DVZ – tas tiek noraidīts, jo attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam ir piemērots ieceļošanas aizliegums, kas ir spēkā un ir galīgs, un pieteikums nav iesniegts ārpus Eiropas Savienības teritorijas.

39. Visi septiņi gadījumi neietilpst Direktīvas 2004/38 piemērošanas jomā, jo attiecas uz Savienības pilsoņiem, kuri vienmēr ir uzturējušies Beļģijā (valstspiederības dalībvalstī). Tāpēc uz Savienības pilsoņiem neattiecas “saņēmēja” definīcija šīs direktīvas izpratnē³⁴. Ņemot vērā iesniedzējtiesas sniegto faktisko apstākļu izklāstu, kārtības labad norādišu, ka uz šiem gadījumiem neattiecas arī Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanas³⁵. Minētā direktīva attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem apgādniekiem, kuri likumīgi uzturas Savienības teritorijā un kuru ģimenes locekļi lūdz atļauju ieceļot un uzturēties dalībvalstī, lai saglabātu ģimeni. Šajā gadījumā acīmredzami nav šādas situācijas.

40. Noteikšana, kad Savienības pilsonība rada atvasinātas tiesības trešo valstu valstspiederīgajiem un kādus ierobežojumus var noteikt šādām tiesībām, tagad veido plašu Tiesas judikatūras klāstu. Tiesas nolēmums lietā *Ruiz Zambrano*³⁶ ir vēsturisks nolēmums. Minētajā lietā ir noteikts, ka LESD 20. pants nepieļauj tādus valsts pasākumus, kuru rezultātā Savienības pilsoņiem tiek atņemta iespēja patiesi izmantot tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar šo statusu. Minētais kritērijs tika kvalificēts spriedumā *Dereci* u.c., kur Tiesa norādīja, ka šis kritērijs “attiecas uz situācijām, ko raksturo apstākļi, ka Savienības pilsonim faktiski ir ne tikai jāpamet tās dalībvalsts teritorija, kuras pilsonis viņš ir, bet arī Savienība kopumā”³⁷. Tiesas nesenajā spriedumā *Chavez-Vilchez* u.c.³⁸ ir izklāstīts, kā ir attīstījusies judikatūra.

41. Tiesa ir nospriedusi, ka “mēdz būt arī īpašas situācijas, kurās, lai gan sekundārās tiesības par trešo valstu valstspiederīgo uzturēšanās tiesībām nav piemērojamas un attiecīgais Savienības pilsonis savu pārvietošanās brīvību nav īstenojis, izņēmuma kārtā uzturēšanās tiesības nevar atteikt trešās valsts valstspiederīgajam, kurš ir minētā pilsoņa ģimenes loceklis, jo citādi netiktu ievērota viņam esošās Savienības pilsonības lietderīgā iedarbība, ja šāda atteikuma dēļ šis pilsonis faktiski būtu spiests pamest Savienības teritoriju kopumā, tādējādi liedzot viņam iespēju efektīvi izmantot tiesības, kas piešķirtas ar Savienības pilsoņa statusu”³⁹. Lietā *Ruiz Zambrano* par nepilngadīgo bērnu, Beļģijas valstspiederīgo, tēvu bija izdots izraidīšanas rīkojums un kompetentās iestādes noraidīja viņa lūgumu par darba atļaujas piešķiršanu. Tiesa nolēma, ka šādu lēmumu rezultātā *Ruiz Zambrano* bērniem būtu atņemta iespēja patiesi izmantot no LESD 20. panta izrietošās tiesības. Minētajā lietā izskatāmo lēmumu rezultātā viņa bērni, kuriem ir Savienības pilsonība, būtu spiesti pamest Eiropas Savienības teritoriju⁴⁰.

42. Vai septiņos gadījumos šajā lietā piemērotā prakse, kad tika atteikts pat izskatīt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanu, ir tik cieši saistīta ar Savienības pilsoņiem piešķirtajām tiesībām saskaņā ar LESD 20. pantu (lasot Hartas 7. un 24. panta kontekstā), ka tā nonāk Savienības tiesību piemērošanas jomā?

43. Iesniedzējtiesa konkrēti jautā, vai minētajā kontekstā ir piemērojama Atgriešanas direktīva. Lai gan minētajā direktīvā ir noteikti kopēji standarti un procedūras “attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi”, tajā ne vienmēr ir paredzēts ar to saistīts un līdzvērtīgs pārbaudes process, kas jāveic gadījumos, ja trešās valsts valstspiederīgais iesniedz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanu (kā pamatlietā).

34 Skat. iepriekš 6. punktu un skat. arī spriedumu, 2011. gada 15. novembris, *Dereci* u.c., C-256/11, EU:C:2011:734, 50. un 52.–54. punkts.

35 Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīva (OV 2003, L 251, 12. lpp.). Minētā direktīva attiecas uz apgādniekiem, tas ir, trešās valsts valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstī un iesniedz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanu vai kuru ģimenes locekļi iesniedz pieteikumu par atkalapvienošanu ar viņiem. Savienības pilsoņu ģimenes locekļi ir skaidri izslēgti no šīs direktīvas darbības jomas (3. panta 3. punkts). 5. pantā ir paredzēta pieteikumu iesniegšana un izskatīšana, uz ko attiecas Direktīva 2003/86, skat. turpinājumā 56. punktu.

36 Spriedums, 2011. gada 8. marts, C-34/09, EU:C:2011:124, 41.–43. punkts.

37 Spriedums, 2011. gada 15. novembris, C-256/11, EU:C:2011:734, 66. punkts. Atsauce uz Savienības teritoriju kopumā saistībā ar LESD 20. pantu attiecas uz visām 28 dalībvalstīm (skat. iepriekš 3. zemsvītras piezīmi).

38 Spriedums, 2017. gada 10. maijs, C-133/15, EU:C:2017:354, 60.–65. punkts.

39 Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Aloka* un *Moudoulou*, C-86/12, EU:C:2013:645, 32. punkts un tajā minētā judikatūra.

40 Skat. arī nesenākus spriedumus, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 74. punkts, un CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 29. punkts.

44. Iesniedzējtiesa jautājumus formulē, atsaucoties uz ieceļošanas aizliegumu, kuram pievienots lēmums par *izraidīšanu*. No iesniedzējtiesas lēmuma šķiet, ka ieceļošanas aizliegumi tika piemēroti atbilstīgi pasākumiem, ar kuriem valsts tiesību aktos ieviesta Atgriešanas direktīva. Minētajā direktīvā “atgriešanas lēmums” (3. panta 4. punkts) tiek atšķirts no lēmuma par “izraidīšanu” (3. panta 5. punkts)⁴¹. No “ieceļošanas aizlieguma” definīcijas (3. panta 6. punkts) izriet, kas šādi aizliegumi pievienoti atgriešanas lēmumam, nevis lēmumam par izraidīšanu⁴². Katrā no septiņiem attiecīgajiem gadījumiem valsts pārvalde ir pieņēmusi lēmumu, ar ko attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam tiek prasīts atstāt Beļģijas teritoriju. Saproto, ka Direktīvas 2008/115 izpratnē šie lēmumi tiek pielīdzināti atgriešanas lēmumiem. Iesniedzējtiesa nav norādījusi, ka katrā konkrētā gadījumā tika veikti pasākumi, lai izpildītu atgriešanas lēmumu, vai ka tika pieņemts lēmums par izraidīšanu.

Pirmais, otrais un trešais jautājums

45. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai gadījumā, kad trešo valstu valstspiederīgie, kuriem noteikts ieceļošanas aizliegums (saskaņā ar Atgriešanas direktīvu), iesniedz pieteikumu pievienoties tādiem ģimenes locekļiem valstspiederības dalībvalstī, kuri ir Savienības pilsoņi un nekad nav izmantojuši tiesības brīvi pārvietoties, Savienības tiesībās ir aizliegta valsts prakse atteikties izskatīt šādus pieteikumus, it īpaši, ja kompetentās iestādes nepārbauda, vai šie apstākļi ietilpst jēdzienā “ļoti īpašas situācijās”⁴³, kas noteiktas Tiesas judikatūrā saistībā ar LESD 20. pantu. Ir uzdoti arī pieci detalizēti apakšjautājumi par faktoriem, kas jāņem vērā, lai vērtētu, vai pastāv atkarības attiecības⁴⁴.

46. Rezumējot – otrā jautājuma mērķis ir noteikt, vai ar Atgriešanas direktīvas 5. pantu ir aizliegta attiecīgā administratīvā prakse gadījumos, kuriem nav piemērojams LESD 20. pants. Trešajā jautājumā ir vaicāts, vai gadījumos, kad trešās valsts valstspiederīgajam jau ir noteikts ieceļošanas aizliegums, šāda administratīvā prakse ir aizliegta, ja lēmums par izraidīšanu ir pieņemts, pienācīgi neņemot vērā ģimenes dzīvi un bērna intereses (kā minēts vēlākā pieteikumā par ģimenes atkalapvienošanos). Šie trīs jautājumi ir cieši saistīti un vērtējamās problēmas ir savstarpēji savītas, tāpēc izskatu tās kopā.

Valsts prakse neizskatīt ģimenes atkalapvienošanās pieteikumus un LESD 20. pants

47. Attiecīgā administratīvā prakse darbojas šādi. Ja trešās valsts valstspiederīgais, kuram ir noteikts spēkā esošs ieceļošanas aizliegums vismaz uz trim gadiem, kas ir kļuvis galīgs, pēc tam Beļģijas teritorijā iesniedz pieteikumu par uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar Savienības pilsoni, tad kompetentās iestādes neizskata viņa pieteikumu. Nav nekādas rīcības brīvības īpašos gadījumos ņemt vērā ģimenes dzīvi, vajadzības gadījumā bērna intereses vai faktu, ka ģimenes loceklis Beļģijā ir Savienības pilsonis.

48. Beļģijas valdība uzskata, ka minētā administratīvā prakse atbilst plašajai rīcības brīvībai, kas piešķirta dalībvalstīm, tādēļ atbildei uz pirmo jautājumu ir jābūt noraidošai. Komisija un prasītāji, kuri izteikuši apsvērumus šajā lietā, nepiekrīt Beļģijai. Grieķija uzskata, ka saskaņā ar šīs lietas apstākļu vērtējumu uz pieteikumiem pamatlietā attiecas LESD 20. panta tvērumi.

49. Man arī jānoraida Beļģijas valdības argumenti.

41 Spriedums, 2017. gada 26. jūlijs, *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:590, 47. punkts.

42 Skat. iepriekš 10., 12. un 14. punktu. Ne vienmēr atgriešanas lēmumiem tiek pievienots ieceļošanas aizliegums. Ar 6. panta 6. punktu dalībvalstīm ir ļauts tajā pašā laikā pieņemt atgriešanas lēmumu un ieceļošanas aizliegumu, bet no direktīvas vispārējās sistēmas ir skaidrs, ka šie divi lēmumi ir atsevišķi. Atgriešanas lēmums izriet no fakta, ka sākotnējā uzturēšanās ir nelikumīga, turpretim ieceļošanas aizliegums attiecas uz jebkādu turpmāku uzturēšanos, padarot to nelikumīgu. Skat. Atgriešanas direktīvas 11. panta 1. punktu un skat. arī spriedumu, 2017. gada 26. jūlijs, *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:590, 50. punkts.

43 Spriedums, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez u.c.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 63. punkts.

44 Skat. turpinājumā 60. punktu.

50. Pirmkārt, man šķiet, ka šī administratīvā prakse ir tik cieši saistīta ar Savienības pilsoņa tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ka tā ir būtiski saistīta ar LESD 20. pantā garantētajām tiesībām. Šādas prakses ietekmē tiek automātiski izslēgts apsvērums, vai atsevišķā gadījumā uz attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo un Savienības pilsoni attiecas jēdziens “ļoti īpašas situācijas”, kurās dalībvalstij varētu būt jānodrošina minētā pilsoņa tiesības Savienības teritorijā. Manuprāt, šāda situācija draud traucēt patiesi izmantot no Savienības pilsonības statusa izrietošās tiesības.

51. Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem attiecīgajiem trešo valstu valstspiederīgajiem principā ir jāatstāj Beļģija un dalībvalstu teritorija kopumā. Kamēr ir spēkā ieceļošanas aizliegums, Beļģijas teritorijā nevar iesniegt pieteikumu uzturēšanās tiesību piešķiršanai. Jebkuru lūgumu par ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu var izteikt tikai ārpus Beļģijas teritorijas un ir rakstiski jāapliecina, ka pieteikuma iesniedzējs ir atstājis minēto dalībvalsti.

52. Šādos apstākļos praksei pat neizskatīt pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanu var būt iespējami radikālas sekas attiecīgajam Savienības pilsonim, ja pastāv atkarības attiecības, kuras atbilst iepriekš minētajam jēdzienam “ļoti īpašas situācijas”⁴⁵. Šo viedokli apstiprina iesniedzējtiesas apsvērums, ka, ja starp Savienības pilsoni ģimenes locekli un trešās valsts valstspiederīgo pastāv atkarības attiecības, tad Beļģijas valstspiederīgais var būt spiests atstāt Savienības teritoriju, lai pavadītu savu ģimenes locekli. Savukārt, tādējādi attiecīgajam Savienības pilsonim tiek liegts patiesi izmantot tiesības, kuras izriet no Eiropas Savienības pilsoņa statusa.

53. Otrkārt, ciktāl uz iesniedzējtiesas aprakstīto administratīvo praksi attiecas Savienības tiesības, ir jāņem vērā Hartas 7. un 24. pants⁴⁶. Attiecīgās valsts prakses automātiskums nozīmē, ka atsevišķā gadījumā nav iespējams noteikt, vai ir garantētas minētajās tiesību normās nostiprinātās Savienības pilsoņa tiesības⁴⁷.

54. Treškārt, lai gan ir taisnība, ka dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība savās valsts tiesību sistēmās noteikt procesuālos noteikumus, kuri reglamentē prasības un nodrošina personām no Savienības tiesību aktiem izrietošās tiesības, šie noteikumi nedrīkst padarīt LESD 20. pantā piešķirto tiesību īstenošanu Savienības pilsoņiem praktiski neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu⁴⁸.

55. Ja pastāv atkarības attiecības ar attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo, tad tāda valsts prakse, kāda aprakstīta iesniedzējtiesas lēmumā un kas piemērota automātiski un bez iespējama izņēmuma, var negatīvi ietekmēt Savienības pilsoņa tiesības uzturēties ne tikai valstspiederības dalībvalstī, bet Savienības teritorijā kopumā⁴⁹.

56. Visbeidzot, iesniedzējtiesas aprakstītā prakse rada iespējamu anomāliju. Ģimenes atkalapvienošanās pieteikumu iesniegšanas un izskatīšanas process saskaņā ar Direktīvu 2003/86 nav pilnīgi identisks valstu procedūrām izskatāmajās lietās. Ņemot to vērā, trešās valsts valstspiederīgajam apgādniekam, kas likumīgi uzturas Eiropas Savienībā, ir garantēts, ka viņa pieteikums par ģimenes atkalapvienošanu saskaņā ar minēto direktīvu tiek izskatīts padziļināti salīdzinājumā ar to, kā tas tiek nodrošināts Savienības pilsoņiem, piemēram, septiņos izskatāmajos gadījumos.

57. Direktīvas 2003/86 5. pants attiecas uz pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanu iesniegšanu un izskatīšanu. Atšķirībā no iesniedzējtiesas aprakstītās administratīvās prakses pienākumi dalībvalstīm izskatīt pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanu saskaņā ar minēto direktīvu nozīmē, ka kompetentās iestādes nevar automātiski atteikties izskatīt pieteikumus saskaņā ar minēto direktīvu, ja

45 Skat. 40. un 41. punktu.

46 Hartas 51. panta 1. punkts; skat. arī spriedumu, 2012. gada 8. novembris, *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691, 78. punkts.

47 Skat. iepriekš 2. un 3. punktu.

48 Pēc analogijas skat. spriedumu, 2004. gada 29. aprīlis, *Orfanopoulos un Oliveri*, C-482/01 un C-493/01, EU:C:2004:262, 80. punkts.

49 Skat. arī iepriekš 33. punktu.

trešās valsts valstspiederīgais ģimenes loceklis jau ir attiecīgajā dalībvalstī⁵⁰. Tādējādi šķiet, ka pieteikumu iesniegšanas un izskatīšanas process saskaņā ar Direktīvu 2003/86 rada trešās valsts valstspiederīgajam apgādniekam (šīs direktīvas izpratnē) labvēlīgāku situāciju, nekā iesniedzējtiesas lēmumā izklāstītajā situācijā Savienības pilsonim, kura tiesības ir nostiprinātas LESD 20. pantā.

58. Tādēļ es uzskatu, ka atbilde uz iesniedzējtiesas pirmajā jautājumā izvirzīto principiālo problēmu ir tāda, ka attiecīgā administratīvā prakse nav saderīga ar LESD 20. pantu, lasot to Hartas 7. un 24. panta kontekstā.

59. Ja pretēji manam viedoklim Tiesa uzskata, ka uz attiecīgo administratīvo praksi neattiecas LESD 20. pants, tad attiecīgo personu pamattiesības katrā ziņā nepaliks neaizsargātas. Valsts tiesai būtu jāapsver, vai šāda prakse ir saderīga ar ECPAK 8. pantu⁵¹. Šajā kontekstā ir jāievēro proporcionalitātes princips⁵². Tādējādi ir apšaubāms, vai varētu teikt, ka administratīvajā praksē, kas tiek piemērota automātiski, lai noraidītu pieteikumus uzturēšanās atļaujas piešķiršanai ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, neizskatot tos pēc būtības, tiek ņemti vērā faktori, kuri jāizvērtē, lai noteiktu, vai ir nodrošinātas tiesības uz ģimenes dzīvi⁵³.

Atkarības attiecības LESD 20. panta izpratnē

60. Šādi detalizēti apakšjautājumi ir uzdoti ar mērķi noteikt faktorus, kas jāņem vērā jebkurā vērtējumā par atkarības attiecībām LESD 20. panta izpratnē, kurš interpretēts, ņemot vērā Hartas 7. pantu⁵⁴. Kādi ir attiecīgie faktori, kas jāņem vērā attiecībā uz ģimenes dzīvi un nepilngadīgiem bērniem (pirmā jautājuma a) un b) daļa)? Vai minētajā vērtējumā ir būtiski šādi faktori: vai ir iespējama procesa ļaunprātīga izmantošana, proti, vai ģimenes dzīve izveidojās, kad trešās valsts valstspiederīgajam jau bija noteikts ieceļošanas aizliegums; vai tika veikti pasākumi, lai apstrīdētu ieceļošanas aizliegumu, pirms tas kļuva galīgs; un vai attiecīgais aizliegums tika noteikts sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ vai nelikumīgas uzturēšanās dēļ (pirmā jautājuma c), d) un e) daļa)?

61. Hartas 7. pants ir jāinterpretē, ņemot vērā ECPAK 8. pantu⁵⁵. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā – “Strasbūras tiesa”) ir nolēmusi, ka 8. panta galvenais mērķis ir aizsargāt individu pret valsts varas iestāžu patvaļīgu rīcību, kaut arī šajā tiesību normā valstij nav noteikts vispārējs pienākums atļaut ģimenes atkalapvienošanās⁵⁶. Vērtējums ECPAK 8. panta izpratnē ietver attiecīgā indivīda un valsts konkurējošu interešu līdzsvarošanu. Ir jāizvērtē ģimenes izīršanas sekas, kas rastos, ja trešās valsts valstspiederīgā ģimenes loceklis tiktu izraidīts. To darot, ņem vērā termiņu, kādu attiecīgā valsts ir pieļāvusi minētās personas klātbūtni tās teritorijā: vai laulātajiem (vai kopdzīves partneriem(-ēm)) ir kopēja pagātne, vai trešās valsts valstspiederīgais ir atbildīgs par bērnu ikdienas aprūpi, kā arī finansiālā atbildība un emocionālās saites ģimenē⁵⁷.

50 Saskaņā ar 5. panta 3. punktu *vispārējs* noteikums ir tāds, ka šādus pieteikumus iesniedz un izskata, ja ģimenes locekli uzturas ārpus tās dalībvalsts teritorijas, kurā uzturas apgādnieks. Tomēr “izņēmuma kārtā, ja ir piemēroti apstākļi, dalībvalstis var pieņemt pieteikumus, kas iesniegti, ja ģimenes locekli jau ir tās teritorijā”.

51 Visas dalībvalstis ir parakstījušas Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, kuras 8. pantā ir nostiprinātas tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi. Minētā tiesību norma būtu būtiska attiecībā uz jebkuru aspektu šajās septiņās lietās, kas tiktu uzskatīts par tādu, uz kuru neattiecas Savienības tiesību darbības joma. Skat. spriedumu, 2008. gada 25. jūlijs, *Metock u.c.*, C-127/08, EU:C:2008:449, 79. punkts.

52 Skat., piemēram, ECT, 2011. gada 3. novembris, *Arvelo Aponte* pret Nīderlandi, CE:ECHR:2011:1103JUD002877005, 57. un 58. punkts.

53 Pēc analogijas skat. spriedumu, 2004. gada 29. aprīlis, *Orfanopoulos un Oliveri*, C-482/01 un C-493/01, EU:C:2004:262, 99. punkts.

54 Skat. iepriekš 45. punktu.

55 Paskaidrojumā par Hartas 7. pantu ir norādīts, ka tajā garantētās tiesības atbilst ECPAK 8. pantā nostiprinātajām tiesībām, kur paredzēts, ka ikvienam ir tiesības uz cieņu tostarp pret viņa ģimenes dzīvi (8. panta 1. punkts). Valsts iestādes nedrīkst nevienam liegt īstenot šīs tiesības, “izņemot gadījumus, kas ir paredzēti tiesību aktos un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts vai sabiedrisko drošību vai valsts ekonomisko labklājību, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības” (8. panta 2. punkts).

56 ECT, 2014. gada 3. oktobris, *Jeunesse* pret Nīderlandi [Lielā palāta], CE:ECHR:2014:1003JUD001273810, 106.–109. punkts.

57 ECT, 2014. gada 3. oktobris, *Jeunesse* pret Nīderlandi [Lielā palāta], CE:ECHR:2014:1003JUD001273810, 115.–121. punkts.

62. No otras puses, Tiesa jau ir nolēmusi, ka pats fakts, ka attiecībā uz dalībvalsts pilsoni saimnieciskās kārtības iemeslu dēļ vai arī, lai saglabātu ģimenes vienotību Savienības teritorijā, varētu šķīst vēlami, lai viņa ģimenes locekļi, kuriem nav dalībvalsts pilsonības, varētu uzturēties kopā ar viņu Savienības teritorijā, nav pietiekams, lai uzskatītu, ka Savienības pilsonim būs jāpamet Eiropas Savienības teritorija, ja šādas tiesības netiek piešķirtas⁵⁸.

63. Eiropas Cilvēktiesību konvencijā nav Hartas 24. pantam atbilstošu tiesību. Kaut arī Hartā nav definēts vārds “bērns”, šķiet, netiek apstrīdēts, ka *R. I., M. J., N. N. N.* un *O. I. O.* pēcnācēji ir bērni šīs tiesību normas izpratnē. Ir jāvērtē, vai attiecību uzturēšana ar vecākiem ir katra bērna interesēs. Bērna kā Savienības pilsoņa statuss un no tā izrietošās uzturēšanās tiesības pašas par sevi negarantē uzturēšanās tiesības viņa vecākiem. Būtiski faktori ietver to, kurš uzņemas bērna aizgādību un vai bērns ir juridiski, finansiāli vai emocionāli atkarīgs no trešās valsts valstspiederīgā vecāka⁵⁹.

64. Atbildot uz iesniedzējtiesas jautājumu, vai ir jāpiemēro Tiesas judikatūra attiecībā uz Direktīvu 2004/38, man šķiet, ka, tā kā uz situācijām minētās direktīvas tvērumā arī attiecas Savienības tiesības, varētu būt iespējams ekstrapolēt konkrētus principus, īpaši tos, kas attiecas uz Hartas piemērošanu, ko varētu piemērot pēc analogijas. Tomēr konkrētus kritērijus, kas tiek izskatīti saskaņā ar šo direktīvu, nevar transponēt uz vērtējumu saskaņā ar LESD 20. pantu. Nosacījumi, kurus piemēro, ja Savienības pilsonis vēlas iegūt tiesības uzturēties citā dalībvalstī uz laikposmu, kas ilgāks par trim mēnešiem, saskaņā ar Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punktu un no tiem atvasinātās uzturēšanās tiesības, kuras var attiecināt arī uz minētā Savienības pilsoņa trešās valsts valstspiederīgajiem ģimenes locekļiem saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 2. punktu, nav tieši saistītas ar jebkuru vērtējumu LESD 20. panta izpratnē⁶⁰.

65. Manuprāt, automātiski būtisks apsvērums nav tas, vai ģimenes dzīve izveidojās brīdī, kad trešās valsts valstspiederīgajam jau bija piemērots iecelšanas aizliegums. Protams, ir taisnība, ka Savienības tiesību tvērumu nevar paplašināt, lai iekļautu arī ļaunprātīgu izmantošanu. Tomēr taisnība ir arī tā, ka saistībā ar novērtējumu, kas jāveic saskaņā ar LESD 20. pantu, nav vietas *vispārējam* pieņemumam par ļaunprātīgu izmantošanu, ja ģimenes saites rodas brīdī, kad trešās valsts valstspiederīgais konstatē, ka uzturas nelikumīgi. Nevajadzētu *ipso facto* pieņemt, ka attiecīgā persona izveidoja ģimenes saites, lai paliktu Savienības teritorijā. Lai pierādītu šādu ļaunprātīgu rīcību, ir nepieciešams, pirmkārt, objektīvu apstākļu kopums, no kura izriet, ka, lai gan Savienības tiesiskajā regulējumā paredzētie nosacījumi formāli ir ievēroti, šajā tiesiskajā regulējumā izvirzītais mērķis nav sasniegts, un, otrkārt, subjektīvs elements, ko veido vēlme iegūt priekšrocību, kura izriet no Savienības tiesiskā regulējuma, mākslīgi radot apstākļus, kas ir vajadzīgi minētās priekšrocības iegūšanai⁶¹. Turklāt, lai gan ir taisnība, ka Strasbūras tiesa kā “svarīgu argumentu” ir raksturojusi apstākli, ka attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais ir kļuvis par bērna vecāku laikā, kad viņa imigrācijas statuss bija apšaubāms, minētā tiesa ir vērtējusi šo konkrēto faktoru saistībā ar citiem šīs lietas elementiem⁶². Kļūšana par bērna vecāku šādā nenoteiktības laikā nav noteikti jāuzskata par mēģinājumu ļaunprātīgi izmantot imigrācijas noteikumus⁶³.

58 Spriedums, 2011. gada 15. novembris, *Dereci* u.c., C-256/11, EU:C:2011:734, 68. punkts.

59 Spriedums, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez* u.c., C-133/15, EU:C:2017:354, 68.–70. punkts.

60 Spriedumā, 2014. gada 10. jūlijs, *Ogieriakhi*, C-244/13, EU:C:2014:2068, Tiesa it īpaši atsaucās uz Direktīvas 2004/38 7. panta 2. punktu un 16. panta 1. punktu. Šī pēdējā minētā tiesību norma dod tiesības uz pastāvīgu uzturēšanos Savienības pilsoņiem, kuri nepārtraukti uzturas uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus un kuriem tur ir tiesības pastāvīgi uzturēties. Saskaņā ar minētās direktīvas 16. panta 2. punktu uz pastāvīgas uzturēšanās tiesībām var pretendēt arī trešās valsts valstspiederīgie ģimenes locekļi, kuri šādu laiku ir likumīgi uzturējušies kopā ar minēto Savienības pilsoni uzņēmējā dalībvalstī. Skat. arī spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Singh* u.c., C-218/14, EU:C:2015:476, 56.–59. punkts, un iepriekš 6. punktu.

61 Spriedums, 2014. gada 12. marts, *O. un B.*, C-456/12, EU:C:2014:135, 58. punkts un tajā minētā judikatūra.

62 Skat. iepriekš 61. punktu.

63 Skat., piemēram, ECT, 2011. gada 3. novembris, *Arvelo Aponte* pret Nīderlandi, CE:ECHR:2011:1103JUD002877005, 60. punkts.

66. Jau esmu paudusi viedokli, ka atgriešanas lēmuma izdošanai, kam pievienots ieceļošanas aizliegums, nebūtu jābūt nozīmei vērtējumā, vai ir “ļoti īpašas situācijas”, kas rada atkarības attiecības LESD 20. panta izpratnē⁶⁴. Tāpēc nav jāņem vērā, vai trešās valsts valstspiederīgais ir pārsūdzējis vai lūdzis pārskatīt jebkādu šādu pasākumu. Tāpat saistībā ar to nav jāvērtē, vai ieceļošanas aizliegums tika noteikts sabiedriskās kārtības apsvērumu vai tikai nelikumīgas uzturēšanās dēļ. Saistībā ar pēdējo minēto norādi jāatzīmē, ka saskaņā ar Atgriešanas direktīvu ieceļošanas aizliegumi nepastāv izolēti no atgriešanas lēmuma⁶⁵. Tādējādi uz sabiedriskās kārtības apsvērumiem var atsaukties tikai saistībā ar pēdējo minēto. Nav pamata izdot vienīgi ieceļošanas aizliegumu ar šādu pamatojumu⁶⁶.

67. Savukārt, ja faktisko apstākļu vērtējums jebkurā konkrētā gadījumā pierāda, ka minētā lieta neatbilst “ļoti īpašu situāciju” jēdzienam, tad uz šādu gadījumu neattiecas Savienības tiesību akti saistībā ar attiecīgo Savienības pilsoņu tiesībām. Šādos apstākļos kompetentajām iestādēm tomēr būtu pienākums veikt vērtējumu, pamatojoties uz ECPAK 8. pantu, ja reiz visas dalībvalstis ir parakstījušas šo konvenciju⁶⁷.

Atgriešanas direktīva

68. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot arī to, vai Atgriešanas direktīvas 5. pants, lasot to Hartas 7. un 24. panta kontekstā, aizliedz attiecīgo administratīvo praksi, ciktāl uz šiem septiņiem gadījumiem neattiecas LESD 20. panta tvērums (otrais jautājums).

69. Beļģija norāda, ka iesniedzējtiesas lēmumā aprakstītā administratīvā prakse atbilst Atgriešanas direktīvai. Šādas prakses mērķis ir nodrošināt, ka atgriešanas lēmumi patiešām ir galīgi un tos neatsāk izskatīt “apiešanas” mehānisma ceļā, kas ļauj trešo valstu valstspiederīgajiem, uz ko attiecas spēkā esošs ieceļošanas aizliegums, iesniegt prasības par ģimenes atkalapvienošanos. Tas neatbilstu efektīvai izraidīšanas politikai un kaitētu citiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ievēro atgriešanas lēmumus.

70. Nepiekrītu Beļģijas veiktajam vērtējumam.

71. Atgriešanas direktīvā netiek reglamentētas Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties Eiropas Savienības teritorijā. Šajā tiesību aktā paredzēti noteikumi, ko piemēro trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem dalībvalstī⁶⁸. Principā Atgriešanas direktīvai nav nekādas nozīmes attiecībā uz to, vai trešās valsts valstspiederīgais gūst labumu no atvasinātajām tiesībām saskaņā ar LESD 20. pantu kopā ar Savienības pilsoni uzturēties dalībvalsts teritorijā. Šis vērtējums ir veikts no Savienības pilsonim piemītošo tiesību skatupunkta, kas ir jautājums, kuru nav paredzēts regulēt ar Atgriešanas direktīvu. Vēl mazāk Atgriešanas direktīvā ir paredzēts pamats valsts politikā automātiski atteikties izskatīt lūgumus par ģimenes atkalapvienošanos.

72. Atgriešanas direktīvas 5. panta izpratnē veiktais vērtējums ne vienmēr ir tāds pats kā vērtējums, kas jāveic, lai izskatītu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, pamatojoties uz LESD 20. pantu. Atgriešanas direktīvas 5. pantā ir minēts, ka, īstenojot šo direktīvu, ir jāņem vērā bērna intereses un ģimenes dzīve⁶⁹. Atgriešanas direktīvas kontekstā nepavadīti nepilngadīgie tiek atzīti par īpaši

64 Skat. iepriekš 40. punktu.

65 Skat. Atgriešanas direktīvas 11. panta 1. punktu un iepriekš [šo secinājumu] 44. punktu kopā ar 42. zemsvītras piezīmi.

66 Ieceļošanas aizliegums var pārsniegt piecus gadus, ja trešās valsts valstspiederīgais rada nopietnus draudus tostarp sabiedriskajai kārtībai (11. panta 2. punkts).

67 Spriedumi, 2011. gada 15. novembris, *Dereci* u.c., C-256/11, EU:C:2011:734, 72. un 73. punkts, un 2013. gada 8. maijs, *Ymeraga* u.c., C-87/12, EU:C:2013:291, 44. punkts.

68 Skat. Atgriešanas direktīvas preambulas 5. un 6. apsvērumu un 1. pantu.

69 Skat. Atgriešanas direktīvas preambulas 22. apsvērumu.

neaizsargātu personu grupu, ja tiem jāatgriežas savā izcelsmes valstī⁷⁰. Tāpēc šādos apstākļos jāņem vērā bērna intereses un rīkojumu par to atgriešanos var izdot tikai pēc tam, kad minētās intereses ir izvērtētas⁷¹. Par ģimenes dzīvi šīs direktīvas sistēmā ir norādīts, ka dalībvalstīm būtu jāņem vērā minētais elements, katrā atsevišķā gadījumā izvērtējot apstākļus, kas saistīti ar attiecīgo personu⁷².

73. Tādējādi tas, vai kompetentās iestādes ir ņēmušas vērā bērna intereses un ģimenes dzīvi saskaņā ar Atgriešanas direktīvas 5. panta a) un b) punktu, ne vienmēr obligāti ietver faktoros, kuri jāņem vērā ģimenes atkalapvienošanās pieteikumā⁷³. Turklāt, kad attiecīgajos gadījumos tika noteikti ieceļošanas aizliegumi, nevarēja būt nekāds šāds vērtējums, jo pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanu tika iesniegti pēc atgriešanas lēmumiem un tiem pievienotajiem ieceļošanas aizliegumiem.

74. Iesniedzējtiesa lūdz arī norādījumus par to, vai attiecīgā administratīvā prakse ir saderīga ar Savienības tiesībām gadījumos, ja ir pieņemts lēmums par izraidīšanu (trešais jautājums). Tomēr iesniedzējtiesas lēmumā izklāstītajā pārskatā par faktiskajiem apstākļiem nav norādes, ka šāds lēmums (Atgriešanas direktīvas 3. panta 5. punkta nozīmē) tika pieņemts attiecībā uz katru no prasītājiem. Tāpēc šķiet lieki atbildēt uz šo jautājumu. Kārtības labad papildināšu, ka, ņemot vērā neskaidrību, ko radījusi “lēmuma par izraidīšanu” izmantošana sinonīma “lēmumam par atgriešanu” veidā, varbūt iesniedzējtiesa norāda uz to, ka visos gadījumos, izņemot *R. I.*, par attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo ir izdots vairāk nekā viens atgriešanas lēmums. Īstenojot Atgriešanas direktīvu, dalībvalstīm ir pienākums ņemt vērā 5. pantu⁷⁴. Attiecībā uz minētajiem pienākumiem nav paredzēts izņēmums gadījumos, kad par personu pēc tam ir izdots atgriešanas lēmums. Tādējādi saistībā ar šādiem lēmumiem ir jāņem vērā 5. panta a) un b) punktā minētie pienākumi.

75. Kaut gan pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanu un atgriešanas lēmumi ir atsevišķas procedūras, var gadīties, ka starp izskatāmajiem jautājumiem tiešām ir vērojama zināma pārklāšanās. Tomēr no tā neizriet, ka pirmie no minētajiem ir “pārsūdzība” vai mehānisms atgriešanas procedūras atsākšanai. Jāievēro augsts “ļoti īpašu situāciju” kritērijs, lai konstatētu trešās valsts valstspiederīgā izrietošās uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz LESD 20. pantu. Ņemot vērā šos apstākļus, nepiekrītu, ka vienkārši šādu pieteikumu izskatīšana apdraud Atgriešanas direktīvā noteiktās procedūras.

Izskatāmie gadījumi

76. Ja Tiesa man piekrīt, ka uz šiem septiņiem gadījumiem attiecas LESD 20. pants un Atgriešanas direktīvas noteikumiem nevajadzētu būt daļai no vērtējuma pēc būtības, tad kompetentajām iestādēm katrā attiecīgajā gadījumā būs jānosaka, vai faktiski pastāv atkarības attiecības starp Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo ģimenes locekli⁷⁵. Vērtējums attiecībā uz katru prasītāju ir jāveic saskaņā ar Hartas 7. un 24. pantu.

70 Skat. Atgriešanas direktīvas 3. panta 9. punktu. Skat. arī Atgriešanas direktīvas 5. pantu un spriedumu, 2014. gada 11. decembris, *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 49. un 50. punkts.

71 Skat. Atgriešanas direktīvas 10. pantu un preambulas 6. apsvērumu. Skat. arī spriedumu, 2014. gada 5. novembris, *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, 62. punkts.

72 To apstiprina tiesību normas, kas attiecas uz izņēmumu no vispārējā noteikuma, ka dalībvalstīm jāizdod atgriešanas lēmumi par trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas to teritorijā, piemēram, kā noteikts 6. panta 4. punktā. Papildus skat. ormas par brīvprātīgu izceļošanu Atgriešanas direktīvas 7. panta 2. punktā un procesuālās garantijas III nodaļā.

73 Skat. iepriekš 61.–63. punktu.

74 Protams, Atgriešanas direktīvā tiek ņemtas vērā pamattiesības, skat. preambulas 24. apsvērumu.

75 Pēc analogijas skat. spriedumu, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez* u.c., C-133/15, EU:C:2017:354, 70. punkts.

77. Par *R. I., M. J., N. N. N.* un *O. I. O.*, kuri visi ir tāda Savienības pilsoņa vecāki, kurš ir nepilngadīgs bērns, tostarp ir būtiski ņemt vērā arī faktu, ka viens no bērna vecākiem ir Savienības pilsonis, un tad pārbaudīt, kurš no vecākiem ir uzņēmies (vai abi vecāki ir uzņēmušies) aizgādību, un to, vai bērns ir juridiski, finansiāli vai emocionāli atkarīgs no tā vecāka, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais⁷⁶.

78. *O. I. O.* situācijā, it īpaši, ciktāl norādīts iesniedzējtiesas lēmumā, viņa bērna aizgādību ir uzņēmušies vienīgi bērna māte, kura ir Beļģijas pilsonē, bērna māte nav finansiāli atkarīga no *O. I. O.* un viņa saskarsme ar meitu ir pārtraukta saskaņā ar tiesas rīkojumu. Minētā informācija nozīmē, ka *O. I. O.* varētu neuzskatīt par galveno jeb primāro bērna aprūpētāju un te varētu nebūt atkarības attiecību.

79. Attiecībā uz *K. A.* un *M. Z.*, kas ir tāda tēva, Beļģijas pilsoņa, pieaugušie bērni, kompetentajām iestādēm būtu jāņem vērā, ka vēlme panākt ģimenes atkalapvienošanos Beļģijā pati par sevi nav pietiekama⁷⁷. Nosakot, vai pastāv atkarības attiecības, nav nozīmes apsvērumam, vai Savienības pilsonis sniedz finansiālu atbalstu trešās valsts valstspiederīgajam pieaugušajam bērnam (skat. *M. Z.* gadījumu). Drīzāk Tiesa ir norādījusi, ka “atkarības saikne starp [...] Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo, kura uzturēšanās tiesības tikušas noraidītas, var apdraudēt Savienības pilsonības lietderīgo iedarbību, jo šī atkarība var radīt situāciju, kurā Savienības pilsonim šāda lēmuma par atteikumu dēļ faktiski būtu ne tikai jāpamet tās dalībvalsts teritorija, kuras pilsonis viņš ir, bet arī Savienība kopumā”⁷⁸. Par Savienības valstspiederīgā vecāka pieaugušajiem bērniem šādu apstākļu piemērs varētu būt tāds, ka pavecs vai nevarīgs vecāks paļaujas uz sava trešās valsts valstspiederīgā pieaugušā bērna klātbūtni un tam būtu jāatstāj Eiropas Savienības teritorija, ja minētais bērns tiktu izraidīts no attiecīgās dalībvalsts.

80. Tāpat arī saistībā ar *B. A.* būtu jāveic novērtējums, ņemot vērā minēto būtisko elementu. Tas, ka starp viņu un viņa kopdzīves partneri nepastāv bioloģiska saikne, man nešķiet būtisks faktors, jo viņš tiek uzskatīts par ģimenes locekli valsts tiesību aktu izpratnē⁷⁹.

81. Tādēļ secinu, ka Savienības tiesības, it īpaši LESD 20. pants, lasot to kopā ar Hartas 7. un 24. pantu, aizliedz valsts praksi, ar kuru dalībvalsts kompetentās iestādes automātiski atsakās izskatīt tādu pieteikumu par uzturēšanās tiesībām šīs dalībvalsts teritorijā, ko iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, par kuru ir izdots atgriešanas lēmums un ar to saistīts ieceļošanas aizliegums, lai pievienotos ģimenes loceklim, kurš ir Savienības pilsonis, kas uzturas dalībvalstī, kuras valstspiederīgais viņš ir, un kas nekad nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties. Atgriešanas direktīvā nav paredzēts pamats šādas prakses pamatojumam. Drīzāk ir jāvērtē individuālie apstākļi konkrētajā gadījumā, pirms valsts iestādes pieņem lēmumu par pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos.

Par ceturto jautājumu

82. Iesniedzējtiesa lūdz precizēt Atgriešanas direktīvas 11. panta 3. punkta interpretāciju par ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu. Ir uzdoti četri konkrēti jautājumi. Tie tostarp attiecas uz 11. panta 3. punkta trešās un ceturtais daļas interpretāciju⁸⁰ un to, vai attiecīgie valsts noteikumi, īpaši attiecībā uz ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu, ir saderīgi ar Savienības tiesību aktiem⁸¹.

⁷⁶ Ar to vien, ka trešās valsts valstspiederīgajam ir vecāku attiecības ar savu bērnu, kurš ir Savienības pilsonis, nav pietiekami: skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, *O u.c.*, C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 50.–52. punkts. Skat. arī spriedumu, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez u.c.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 71. punkts.

⁷⁷ Spriedums, 2013. gada 8. maijs, *Ymeraga u.c.*, C-87/12, EU:C:2013:291, 39. punkts.

⁷⁸ Spriedums, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez u.c.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 69. punkts.

⁷⁹ Spriedums, 2012. gada 6. decembris, *O u.c.*, C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 55. punkts.

⁸⁰ Skat. iepriekš 14. punktu.

⁸¹ Skat. 18. un 19. punktu.

83. Sākšu ar dažiem vispārējiem komentāriem par ieceļošanas aizliegumiem, kas ir ceturtais jautājuma uzmanības centrā. Saskaņā ar valsts noteikumiem ieceļošanas aizliegumu piemēro no paziņošanas datuma, nevis no datuma, kad attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais ir atstājis Beļģijas teritoriju. Tomēr Tiesa ir nolēmusi, ka šādu aizliegumu mērķis ir papildināt atgriešanas lēmumus⁸². Tiesa ir arī nospriedusi, ka ieceļošanas aizlieguma piemērošanas termiņu sāk skaitīt no dienas, kad attiecīgā persona faktiski ir atstājusi Savienības teritoriju⁸³. Attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgo uzturēšanos reglamentē atgriešanas lēmums, nevis ieceļošanas aizliegums. Nešķiet, ka iesniedzējtiesas lēmumā aprakstītie valsts noteikumi šajā ziņā atspoguļo Atgriešanas direktīvas formulējumu, mērķi un sistēmu.

84. Turpinot – ņemot vērā manu uzskatu, ka attiecīgā administratīvā prakse ir aizliegta ar LESD 20. pantu, no tā izriet mans viedoklis, ka ar ieceļošanas aizliegumiem saistītie noteikumi nav būtiski novērtējumam, kas jāveic šīs tiesību normas izpratnē, jo pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanos ir jāizskata pēc būtības. Tādējādi, ja kompetentās iestādes katrā konkrētā gadījumā noteiktu, ka šāds pieteikums būtu jāapmierina, tad no tā izrietētu, ka pieteikuma iesniedzēja uzturēšanās valsts teritorijā būs likumīga un, pamatojoties uz 2. panta 1. punktu, Atgriešanas direktīvu viņam vairs nevarētu piemērot, jo viņa uzturēšanās vairs nebūtu uzskatāma par nelikumīgu minētās direktīvas 3. panta 2. punkta izpratnē⁸⁴.

85. Turpretim, ja minētās iestādes nolēm, ka pieteikumu nevar apmierināt, tad pieteikuma iesniedzēja klātbūtne valsts teritorijā turpinās atbilst “nelegālas uzturēšanās” definīcijai un uz viņu attieksies spēkā esošs atgriešanas lēmums, kā arī ar to saistīts ieceļošanas aizliegums. Pēc tam attiecīgo kompetento iestāžu ziņā būs šī lēmuma īstenošana saskaņā ar Atgriešanas direktīvu, veicot nepieciešamos pasākumus, piemēram, pieņemt lēmumu par izraidīšanu saskaņā ar minētās direktīvas 8. pantu. Protams, uz jebkuru šādu lēmumu attiecas III nodaļā paredzētās procesuālās garantijas.

86. Tā kā attiecībā uz pamatlietā izskatāmajiem gadījumiem vēl nav pieņemts neviens lēmums pēc būtības, stingri ņemot, Atgriešanas direktīvas 11. panta 3. punkts nav jāinterpretē, lai izlemtu šos gadījumus. Ir iespējams, ka šī tiesību norma varētu būt būtiska vēlāk, taču tas ir atkarīgs no kompetento iestāžu vērtējuma rezultāta par katru gadījumu pēc būtības. Tāpēc ierosinu, ka Tiesai nav jāatbild uz ceturto jautājumu.

Secinājumi

87. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uzskatu, ka uz *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild šādi:

- Eiropas Savienības tiesības, it īpaši LESD 20. pants, lasot to kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 24. pantu, aizliedz valsts praksi, ar kuru dalībvalsts kompetentās iestādes automātiski atsakās izskatīt tādu pieteikumu par uzturēšanās tiesībām šīs dalībvalsts teritorijā, ko iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, par kuru ir izdots atgriešanas lēmums un ar to saistīts ieceļošanas aizliegums, lai pievienotos ģimenes loceklim, kurš ir Savienības pilsonis, kas uzturas dalībvalstī, kuras valstspiederīgais viņš ir, un kas nekad nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvā 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, nav paredzēts pamats šādas prakses pamatojumam;

82 Spriedums, 2017. gada 26. jūlijs, *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:590, 45. un 51. punkts.

83 Spriedums, 2017. gada 26. jūlijs, *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:590, 53. punkts.

84 Kompetentās iestādes, kuras izskata pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanos, var ne vienmēr būt tās pašas kompetentās iestādes, kurām uzdots imigrācijas noteikumu administrēšana. Tāpat arī tas nenozīmē, ka pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos apmierināšana automātiski padarīs nederīgu vai citādi atcels agrāko atgriešanas lēmumu. Attiecīgās personas imigrācijas statusu var legalizēt atsevišķā administratīvajā procesā saskaņā ar attiecīgajiem valsts noteikumiem.

- drīzāk šādā gadījumā ir jāvērtē individuālie apstākļi konkrētajā gadījumā, pirms valsts iestādes pieņem lēmumu par pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos.